

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci **žalobce: P. Č., proti žalovanému: Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2013, č. j. 30 A 41/2012 - 58, vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 As 66/2013, v řízení o námitce podjatosti,

t a k t o :

Soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Eliška Cihlářová, JUDr. Jaroslav Hubáček a JUDr. Karel Šimka **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodování věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 As 66/2013.

O d ů v o d n ě n í :

U Nejvyššího správního soudu je pod sp. zn. 7 As 66/2013 vedeno řízení o kasační stížnosti žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) ze dne 31. 5. 2013, č. j. 30 A 41/2012 - 58, jímž byla zamítnuta stěžovatelova žádost o osvobození od soudních poplatků a jímž byl stěžovatel vyzván k úhradě soudního poplatku ve lhůtě sedmi dnů.

Žalobou před krajským soudem se stěžovatel domáhá, aby krajský soud zakázal předsedovi Nejvyššího správního soudu v pokračování porušování stěžovatelova práva na řádné doručení písemnosti soudu a na racionální styk se soudem a aby krajský soud přikázal Nejvyššímu správnímu soudu obnovit stav před zásahem ke dni, kdy začal používat vadné obálky se zeleným pruhem dle instrukce Ministerstva spravedlnosti. Dále se stěžovatel žalobou domáhá, aby krajský soud určil, že pokyn Ministerstva spravedlnosti č. j. 58/2009-OD-Org, i následný měnící pokyn Ministerstva spravedlnosti č. j. 145/11-OD-ST, jsou celé v naprostém nesouladu s právním řádem České republiky a jeho aplikací ze strany Nejvyššího správního soudu bylo a je porušováno stěžovatelovo právo na řádné doručení písemností soudu.

V rámci podané kasační stížnosti, která je u zdejšího soudu vedena pod sp. zn. 7 As 66/2013, stěžovatel namítl podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu. Jako důvod stěžovatel uvedl, že odpůrcem je v řízení před krajským soudem Nejvyšší správní soud.

K námitce podjatosti se vyjádřili soudci sedmého senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Eliška Cihlářová, JUDr. Jaroslav Hubáček a JUDr. Karel Šimka, kteří mají v souladu s rozvrhem práce kasační stížnost rozhodnout. Ve svých vyjádřeních shodně uvedli, že stěžovatele znají jen ze své rozhodovací činnosti a že žádný vztah k němu ani k věci nemají.

Dle § 8 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“): *„Soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“*

Dle § 8 odst. 5, věty první, s. ř. s. *„účastník nebo osoba zúčastněná na řízení může namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočníka nebo znalce.“* Podle věty poslední daného ustanovení *„o vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočníka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.“*

Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval např. v usnesení ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16, rozhodnutí o vyloučení soudce představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě.

Hodnocení toho, zda určité skutečnosti brání soudci rozhodnout nestranně, je především subjektivní kategorií zahrnující vnitřní psychický vztah soudce k předmětu řízení, účastníkům či jejich zástupcům, o nichž je relativně přesně pojednat toliko soudce sám. Takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti by však v praxi přinášela značné obtíže při objektivním přezkoumávání vnitřního rozpoložení soudce. Subjektivní stránka nestrannosti proto musí být doplněna i o její objektivní rovinu, tj. o zkoumání zda skutečně existují takové okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o nepodjatosti soudce. V daném ohledu však nelze trvat na prokázané podjatosti soudce, postačí, pokud lze mít důvodné pochybnosti o jeho nepodjatosti. To znamená, že otázka podjatosti nemůže být postavena nikdy zcela najisto; nelze ovšem vycházet pouze ze subjektivních pochybností osob zúčastněných na řízení, nýbrž i z právního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedou (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, publikovaný jako N 98/23 SbNU 11, či nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 370/04, publikovaný jako N 159/35 SbNU 181, všechna zde odkazovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná z <http://nalus.usoud.cz>).

pokračování

I v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva se lze setkat s dvojím testem nestrannosti soudce: subjektivní test vychází z osobního přesvědčení soudce rozhodujícího v dané věci, objektivní test sleduje existenci dostatečných záruk, že je možno v tomto ohledu vyloučit jakoukoliv legitimní pochybnost (srov. rozsudek ve věcech *Saraiva de Carvalho proti Portugalsku* ze dne 22. 4. 1994, stížnost č. 15651/89, resp. *Gautrin a další proti Francii* ze dne 20. 5. 1998, stížnost č. 21257/93). V dané souvislosti lze uvést, že i Ústavní soud poznamenal, že procedura vyloučení soudce z projednání a rozhodování je jednou z procesních záruk nestrannosti soudu. Při posuzování, zda je dán i objektivní aspekt pochybností o nestrannosti, i pouhé zdání v tomto směru může mít význam [např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Piersack proti Belgii* ze dne 1. 10. 1982, stížnost č. 8692/79, § 30; srov. též rozsudek *Wettstein proti Švýcarsku* ze dne 21. 12. 2000, stížnost č. 33958/96, § 42 – 44, a nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 441/04 ze dne 12. 1. 2005, publikovaný jako N 6/36 SbNU 53].

Co se týče nynější námitky podjatosti, Nejvyšší správní soud se zaměřil na její hodnocení ve vztahu k soudcům zdejšího soudu, kteří mají ve věci vedené pod sp. zn. 7 As 66/2013 rozhodnout. V souladu s judikaturou zdejšího soudu totiž nemá význam rozhodovat o námitce podjatosti směřující proti soudcům, kteří se nemají účastnit rozhodování ve věci (k tomu srov. např. usnesení zdejšího soudu ze dne 14. 6. 2012, č. j. Nao 44/2012 – 19). Námitka podjatosti tak byla prvotně hodnocena ve vztahu k soudcům Nejvyššího správního soudu JUDr. Elišce Cihlářové, JUDr. Jaroslavu Hubáčkovi a JUDr. Karlu Šimkovi.

Ve vztahu k subjektivnímu důvodu pro vyloučení zmíněných soudců, který byl nastíněn výše, nebyl dán důvod přisvědčit námitce podjatosti. Všichni jmenovaní soudci totiž ve svém vyjádření výslovně popřeli, že by měli ke stěžovateli jakýkoli subjektivní vztah. Ani sám stěžovatel v daném ohledu nepoukazoval na to, že by zde takový subjektivní vztah existoval.

Bylo proto možno přikročit k posuzování námitky podjatosti optikou objektivního testu. Tvrzený důvod podjatosti spadající do této kategorie spočívá ve skutečnosti, že žaloba před krajským soudem směřuje proti předsedovi Nejvyššího správního soudu, resp. Nejvyššímu správnímu soudu jako takovému.

Jak již Nejvyšší správní soud uvedl v usnesení ze dne 27. 8. 2013, č. j. Nao 41/2013 - 56: „Při rozhodování o vyloučení soudce je totiž třeba mít na paměti též zachování funkčnosti soudu, resp. zákaz *denegationis iustitiae*, z čehož plyne, že výklad a aplikace ustanovení o vyloučení soudců nemohou vyústit v situaci, kdy již nebudou žádní soudci, kteří by o věci mohli rozhodovat – proto na vyšších stupních soudní soustavy, kde jsou možnosti substituce vyloučeného soudce omezenější, je namístě zaujmout k vylučování soudců přístup restriktivnější než na nižších stupních soudní soustavy, kde je řešení procesní situace v důsledku vyloučení soudců snazší, včetně možnosti přikázání věci jinému věcně příslušnému soudu (srov. § 9 odst. 1 s. ř. s. a pro ilustraci též usnesení Ústavního sp. zn. Pl. ÚS 17/11 ze dne 3. 5. 2012, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).“

Jakkoli Nejvyšší správní soud ve vztahu ke krajským soudům judikuje, že pokud žaloba směřuje proti tomu krajskému soudu, který by měl o věci rozhodovat, a pokud se

žaloba zároveň dotýká postupu funkcionářů tohoto soudu, jde o důvod vyloučení všech soudců takového krajského soudu z projednávání věci a přikázání věci jinému krajskému soudu (k danému srov. např. usnesení ze dne 12. 12. 2012, č. j. Nad 101/2012 - 18), není však možno tuto judikaturu použít i ve vztahu k Nejvyššímu správnímu soudu. O kasační stížnosti totiž může rozhodnout jen Nejvyšší správní soud. Pokud by došlo k vyloučení všech jeho soudců, neměl by o kasační stížnosti kdo rozhodnout. V jistém ohledu tak dochází ke střetu zákazu odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*) a námitky podjatosti soudců. Zde však musí převážet zájem na tom, aby věc mohla být vůbec projednána a nedošlo tak k odepření spravedlnosti. Na tomto místě lze poukázat i na tzv. *doctrine of necessity*, podle níž může ve věci rozhodovat i soudce, který by byl jinak vyloučen, pokud by odlišný postup vyústil v odepření spravedlnosti (např. z důvodu zmatečnosti řízení či z důvodu, že by nemohl být ustaven soud, který by měl o věci rozhodovat) – k danému srov. str. 77 z *Commentary on The Bangalore Principles of Judicial Conduct*, vydaného ze strany United Nations Office on Drugs and Crime, dostupného v angličtině on-line z adresy http://www.unodc.org/documents/corruption/publications_unodc_commentary-e.pdf.

Za daných okolností je proto nutno přijmout restriktivnější hledisko při posuzování podjatosti, a to s ohledem na nutnost projednat kasační stížnost ze strany Nejvyššího správního soudu. To nutně vede k závěru, že samotnou skutečnost, že žaloba před krajským soudem směřuje proti postupu Nejvyššího správního soudu či jeho předsedy, nelze považovat za důvod pro vyloučení soudců Nejvyššího správního soudu v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím krajského soudu vzešlým z řízení o takové žalobě.

Již na základě tohoto hodnocení by bylo možno dospět k závěru o tom, že soudci uvedení ve výroku tohoto usnesení nejsou vyloučeni. V nynější věci lze však dále zmínit, že ve věci vedené u zdejšího soudu pod sp. zn. 7 As 66/2013 směřuje kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození stěžovatele od soudních poplatků. Vazba takového usnesení, které má být v řízení před Nejvyšším správním soudem přezkoumáváno, k postupu Nejvyššího správního soudu či jeho předsedovi je spíše nepřímá (krajský soud se k tomuto postupu ve zmíněném usnesení vůbec nevyjadřoval); právě touto vazbou přitom stěžovatel odůvodnil svou námitku podjatosti. I to je skutečnost, která podporuje závěr, že nejsou dány důvody pro vyloučení zmíněných soudců zdejšího soudu z projednávání a rozhodnutí věci vedené pod sp. zn. 7 As 66/2013.

Z výše uvedených důvodů bylo shledáno, že soudci Nejvyššího správního soudu zařazení do sedmého senátu JUDr. Eliška Cihlářová, JUDr. Jaroslav Hubáček a JUDr. Karel Šimka nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 As 66/2013. O ostatních soudcích Nejvyššího správního soudu pak nebylo třeba rozhodovat, jelikož ti se podle rozvrhu práce nemají účastnit rozhodování o kasační stížnosti, o níž mohou rozhodnout jmenovaní soudci sedmého senátu zdejšího soudu.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. října 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu

pokračování